

9. Sınıf Coğrafya Beşeri Sistemler Konu Anlatımı

ŞEHİRLERİN GELİŞİMİ:

- İlk yerleşmeler su kaynaklarına sahip olan orta kuşaktaki ılıman iklim bölgelerinde kurulmuştur.
- İlk yerleşmelerin kurulmasında en önemli etken iklim koşullarının uygun olmasıdır.
- Paleolitik dönemde insanlar küçük gruplar halinde göçebe olarak yaşıyorlardı, avcılık ve toplayıcılıkla hayatlarını devam ettiriyorlardı.
- Paleolitik dönemde mağara ve ağaç kovuklarında hayatlarını sürdüren insan toplulukları tarımın başlamasıyla Neolitik dönemde yerleşik hayata geçmişlerdir. (Tarım faaliyetleri sabanın keşfedilmesiyle başlamıştır.)
- Tarım yapmak ve su ihtiyacını karşılamak için ırmak ve göl kenarına kurulan köyler zamanla kasaba ve kentlere dönüşmüştür.

Anadolu'da Kurulan İlk Yerleşmeler

- İlk çağlarda insan faaliyetleri belli bölgelerde ve sınırlı şekilde yapıyordu. Bu dönemde şehirleşmeyi sağlayan temel etmenler olarak tarım ve ticaret sayılabilir. Turizm ve madencilik daha sonraki süreçte hız kazanmıştır.
- Şehirleşmenin hızlanması 17. Ve 18. Yüzyılda Sanayi devriminden sonra başlamıştır. İş gücü ihtiyacını karşılamak için köyden kentlere doğru yoğun bir göç yaşanmış ve şehirler hızla şekillenmiştir.
- Şehirleşme faaliyetleri ilk olarak Mezopotamya'da başlamıştır. Sümerliler, Babiller, Asurlular, Akadlarda şehirler ortaya çıkmıştır.

Türkler Orta Asya'da göçebe olarak yaşarken Uygurlar zamanında yerleşik hayata geçerek mimari eserler meydana getirmiştir.

Dünya'daki Şehirler ve Fonksiyonları

LİMAN – TİCARET

- Marsilya (Fransa)
- Hamburg (Almanya)
- Rotterdam (Hollanda)
- Amsterdam (Hollanda)
- Jakarta (Endonezya)
- Kalküta (Hindistan)
- Şam (Suriye)
- Karaçi (Pakistan)

FİNANS

- New York (ABD)
- Londra (İngiltere)
- Tokyo (Japonya)
- Paris (Fransa)
- Berlin (Almanya)

SANAYİ

- Essen (Almanya)
- Osaka (Japonya)
- Tokyo (Japonya)
- Stuttgart (Almanya)
- Manchester (İngiltere)
- Şanghay (Çin)

YERLEŐME

Kent Yerleşmesi

- Nüfusu 10 binden fazla olan çok sayıda iş kolunun bir arada bulunduğu yerleşmelerdir.

Kır YerleŐmeleri

- Nüfusu 2 binden az olan, en önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olan en küçük yönetim birimidir. (Köy)

GEÇİCİ KÖYALTI YERLEŐMELERİ

DALYAN:

- Küçük balıkçı kulübeleridir.
- Muğla ve çevresinde yaygındır.

DAM:

- Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri yürütülür.
- Ege Bölgesinde (Gökçeada - Bozcaada), Göller yöresi ve Batı Anadolu'da yaygındır

GÜZLE:

- Bolu ve çevresinde yaygındır.
- Büyükbaş hayvanları otlatmak için çıkılır.

KOM:

- Köyden biraz uzak geniş otlaklar içinde yapılmış yerleŐme türüdür.
- Hayvancılık faaliyetleri yürütülür.

- Doğu Anadolu Bölgesinde (Erzurum - Kars) yaygındır.

OBA:

- Hayvancılık amaçlı bir kaç çadırdan oluşan yerleşmelerdir.
- Toroslarda ve Kuzey Anadolu Dağlarında yaygındır.

AĞIL:

- Küçükbaş Hayvancılığın yapıldığı yerlerde yaygındır.
- Özellikle İç Anadolu Bölgesinde, Doğu Anadolu ve Güneydođu Anadolu Bölgelerinde gelişmiştir.

YAYLA:

- Doğu Anadolu Bölgesinde: Hayvan Otlatma
- Akdeniz; Aşırı Sıcaklardan Korunma
- Karadeniz; Turizm ve Eğlence + Hayvancılık amaçlı yapılır.

KALICI KÖYALTI YERLEŞMESİ:

DİVAN (MAHALLE):

- Köyü oluşturan mahallelerden her biridir. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılır.
- Batı Karadeniz'de yaygındır.

MEZRA:

- Köyden biraz uzak 5 - 10 haneli yerleşmelerdir. Tarım ve Hayvancılık yapılır.
- Güneydođu Anadolu Bölgesinde ve Doğu Anadolu Bölgesinde yaygındır.

ÇİFTLİK:

- Geniş araziler üzerine kurulmuş bir kaç ev ve eklentilerden oluşur. Tarım ve Hayvancılık yapılır.
- Trakya ve Batı Anadolu'da yaygındır.

NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

DOĞAL FAKTÖRLER

İklim Özellikleri:

- Kıyılarda yağış ve sıcaklık fazla olduğu için nüfus fazla, iç kesimlerde yağış ve sıcaklık az olduğu için nüfusta azdır.
- Ülkemize bakıldığında nüfusun kıyılarda toplandığı görülür.
- Dünya'da ise nüfusun en yoğun olduğu kısımlar Orta Kuşaktır. (İlman olması)

Yer şekilleri:

- Dağlık ve Engibeli bir yer de; Ulaşım zor, Sanayi gelişmemiş, Tarım alanı dar, İklim soğuk olduğundan Nüfus da az olur.
- Doğu Anadolu Bölgesinde nüfusun az olması.

Toprak Özellikleri:

- Bir yer de toprak verimliyse tarımsal etkinlikler yoğun olur. Bu durum bu alanlarda nüfusun yoğun olmasını sağlar.
- Ülkemizde; Adana / Çukurova, Kıyı Ege
- Dünya'da; Mısır / Nil çevresi, Hindistan ve Çin çevresi

Su Kaynakları:

- Su kaynaklarının fazla olduğu yerlerde (akarsu kenarları) nüfuslanma fazladır.
- Ayrıca; Dünya'daki ilk yerleşmelere bakıldığında su kaynaklarına yakın alanlarda kurulmuştur.
- İlk yerleşmeler; Mısır (Nil nehri) + Hindistan (İndus – Ganj nehirleri) + Çin (Gök ırmak – Sarı ırmak nehirleri) + Mezopotamya (Fırat – Dicle nehirleri)

Bitki Örtüsü:

- Nüfusun dağılışını en az etkileyen faktördür.
- Ayrıca iklime bağlı olarak değişiklik gösterir. (İklimle bağlı)

BEŞERİ FAKTÖRLER

Tarım:

- Verimli tarım alanları insanların temel ihtiyacını karşılamasından dolayı ve tarıma dayalı sanayi gelişmesinden dolayı nüfus fazla olur.
- Türkiye; Çukurova - Gediz - Bafra - Çarşamba
- Dünya; Mısır – Hindistan – Çin

Sanayi:

- Sanayi'nin geliştiği yerlerde insana ihtiyaç fazla olur ve sanayileşme artarsa yeni iş imkânları artacağı için nüfus fazla olur.
- Türkiye; İstanbul - Kocaeli - Ankara – Bursa
- Dünya; Avrupa Ülkeleri + Japonya + Amerika Birleşik Devletleri

Ulaşım:

- Kavşak noktasında olan bir yer de ulaşımın kolay olmasından dolayı ulaşımına bağlı sanayi ve ticaret faaliyetleri yoğun olacağından dolayı nüfus fazla olur.
- Türkiye; Kayseri - Merzifon
- Dünya; Amerika Birleşik Devletleri – Avrupa ülkeleri - Japonya

Yeraltı Kaynakları:

- Önemli yeraltı ve enerji kaynağı çıkarılan bir yerde insana ihtiyaç fazla olur ve sanayi gelişir bu sebeple nüfus fazla olur.
- Türkiye; Zonguldak - Soma - Murgul – Elbistan
- Dünya; Güney Afrika Cumhuriyeti – Rusya gibi ülkelerdir.

Turizm:

- Hizmet sektöründe çalışabilecek insan gücüne ihtiyaç artar ve yeni iş kolları ortaya çıkar bu nedenle nüfus fazla olur.
- Türkiye; Antalya - Alanya - Bodrum – Kuşadası
- Dünya; Avrupa ülkeleri – Amerika Birleşik Devleti – Japonya